

Boşanmadan Sonra Çocukların Bakım Hakkı Kime Aittir?

22 Nisan 2025

Çocuğun doğumdan itibaren beslenmesini, bakım ve temizliğini belli bir süreye kadar en iyi bir biçimde annesi yerine getireceğinden bakım hakkı öncelikle anneye tanınmıştır. Annenin şefkat, merhamet ve bu işlere dönük fitrî becerisinin bulunması da bunu gerektirmektedir. (İbn Hazm, el-Muhallâ, 10/143; Merğînânî, el-Hidâye, 2/283; İbn Kudâme, el-Muğnî, 8/237; Şîrbînî, Muğni'l-muhtâc, 5/192-193) Bir kadın Hz. Peygamber'e (s.a.s.) gelerek, "Ey Allah'ın Elçisi! Şu benim oğlumdur. Karnım ona yuva, göğsüm pınar, kucağım da sıcak bir kundak oldu.

Şimdi ise babası beni boşadı ve çocuğu benden çekip almak istiyor." diye şikâyetle bulununca Resûl-i Ekrem; "Başkası ile evlenmediğin sürece onun üzerinde önce sen hak sahibisin." (Ebû Dâvûd, Talâk, 35 [2276]) buyurmuştur. Hz. Ebû Bekir (r.a.) de eşinden ayrılan bir babaya; "Annesinin okşaması, kucağına alması ve kokusu, çocuk açısından senin yanında kalmasından daha hayırlıdır. Sonra çocuk büyüyünce seçimini yapar." (Abdürrezzâk, el-Musannef, 7/154 [12601]) demiştir. Çocuğun bakım ve terbiyesi sorumluluğu kendisine verilen kişinin akıllı, ergin, bu işi yapabilecek güçte ve çocuğu hayat, sağlık ve ahlâkî bakımlarından koruma konusunda güvenilir olması gerekir.

Hem kadın hem erkekte aranan bu ortak nitelikler yanında sadece kadında ve sadece erkekte aranan başka şartlar da vardır. Erkeğin Müslüman olması, bakacağı çocuk kız ise ona mahrem olması; kadının çocuğa yabancı yani mahrem olmayan biriyle evli olmaması bu tür özel şartlardandır. (Sahnûn, el-Müdevvene, 2/258 vd.; Şîrbînî, Muğni'l-muhtâc, 5/192-193; Şevkânî, Neylû'l-evtâr, 6/388-393 vd.; Bilmen, Kâmus, 2/432) Çocuğun bakımı ve yetiştirilmesinin süresi (hidâne) çocuğun buna olan ihtiyacı ile orantılıdır.

Hanefî fakihler bu süreyi çocuğun kendi başına yemek yiyip giyinebileceği yaşa ulaşmasını, Şafiîler ise temyiz çağını ölçü alarak belirlemişlerdir. (İbn Âbidîn, Reddû'l-muhtâr, 3/566; Şîrbînî, Muğni'l-muhtâc, 5/198) Dolayısıyla bu süre erkek çocukta yedi-dokuz; kız çocukta dokuz-on bir yaşlarında sona erer. Mâlikîlere göre bu müddet, erkek çocukta ergenlik çağına, kız çocukta ise evlenmesine kadar uzamaktadır. (Sahnûn, el-Müdevvene, 2/258-259) Süre sona erince çocuğun bakım sorumluluğu, fakihlerin çoğunluğuna göre babaya intikal ederken; Şâfiî ve Hanbelîler kararın çocuk tarafından verileceğini, anne-babasından hangisini seçerse onun yanında kalacağını söylemişlerdir. (İbn Kudâme, el-Muğnî, 8/239; Şîrbînî, Muğni'l-muhtâc, 5/198) Hz.

Peygamber'in (s.a.s.), anne-babası boşanmış bir erkek çocuğu, onlardan hangisini sececeği konusunda muhayyer bırakması (Ebû Dâvûd, Talâk, 35 [2276-2277]; Tirmizî, Ahkâm, 21 [1357]) ve Hz. Ebû Bekir'in (r.a.) yukarıda naklettiğimiz sözü, bu son görüşü teyit etmektedir.

Kaynak: Diyanet İşleri Başkanlığı, Din İşleri Yüksek Kurulu Fetvaları (12. Baskı, 2025), s. 599